

Ġabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tieni Awla)

15 ta' Jannar 2015*

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari — Direttiva 96/9/KE — Protezzjoni legali tad-databases — Database li ma hijiex protetta la mid-dritt tal-awtur u lanqas mid-dritt sui generis — Limitazzjoni kuntrattwali tad-drittijiet tal-utenti tad-database”

Fil-Kawża C-30/14,

li għandha bħala suġġett talba għal deċiżjoni preliminari abbażi tal-Artikolu 267 TFUE, imressqa mill-Hoge Raad der Nederlanden (il-Pajjiżi l-Baxxi), permezz ta' deċiżjoni tas-17 ta' Jannar 2014, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fit-22 ta' Jannar 2014, fil-proċedura

Ryanair Ltd

vs

PR Aviation BV,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tieni Awla),

komposta minn R. Silva de Lapuerta, President tal-Awla, K. Lenaerts (Relatur), Viċi-President tal-Qorti tal-Ġustizzja, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev u J.-L. da Cruz Vilaça, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: Y. Bot,

Reġistratur: C. Strömholm,

wara li rat il-proċedura bil-miktub u wara s-seduta tat-12 ta' Novembru 2014,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ippreżentati:

- għal Ryanair Ltd, irrappreżentata inizjalment minn M. van Heezik, A. van Aerde u R. Le Poole, sussegwentement minn A. van Aerde u R. Le Poole, avukati,
- għal PR Aviation BV, minn A. Groen, avukat,
- għall-Kummissjoni Ewropea, minn J. Samnadda u F. Wilman, bħala aġenti,

wara li rat id-deċiżjoni, meħuda wara li nstema' l-Avukat Ġenerali, li l-kawża tinqata' mingħajr konkluzjonijiet,

tagħti l-preżenti

* Lingwa tal-kawża: l-Olandiż.

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tad-Direttiva 96/9/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tal-11 ta' Marzu 1996, dwar il-protezzjoni legali ta' databases (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 13, Vol. 15, p. 459).
- 2 Din it-talba giet ipprezentata fil-kuntest ta' kawża bejn Ryanair Ltd (iktar 'il quddiem "Ryanair") u PR Aviation BV (iktar 'il quddiem "PR Aviation") dwar l-użu minn din tal-aħħar, għal finijiet kummerċjali, tad-data li toriġina mis-sit tal-internet ta' Ryanair.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

- 3 Id-Direttiva 96/9 tinkludi erba' kapitoli.
- 4 Taht il-Kapitolu I tad-Direttiva 96/9, intitolat "Qasam ta' applikazzjoni", l-Artikolu 1 ta' din tal-aħħar, intitolat bl-istess mod, jipprovdi fil-paragrafi 1 u 2 tiegħu:

"1. Din id-Direttiva hija dwar il-protezzjoni legali ta' databases ta' kull xorta.

2. Għall-finijiet ta' din id-Direttiva, 'database' tfisser kollezzjoni ta' xogħlijiet indipendenti, data jew materjali oħra irrangati b'mod sistematiku jew metodiku u aċċessibbli individwalment b'mezzi elettronici jew b'mezzi oħra."

- 5 Taht il-Kapitolu II ta' din id-direttiva, intitolat "Dritt ta' l-awtur", hemm inkluż l-Artikolu 3, intitolat "Mira tal-protezzjoni", li l-paragrafu 1 tiegħu jipprovdi:

"B'konformità ma' din id-Direttiva, databases li, minhabba l-għażla jew l-arrangament tal-kontenut tagħhom, jikkostitwixxu kreazzjoni intellettuali ta' l-awtur innifsu għandhom ikunu protetti bid-dritt ta' l-awtur. L-ebda kriterji oħra m'għandhom ikunu applikati biex tkun stabbilita l-eligibilità tagħhom għal dik il-protezzjoni."

- 6 Taht dan il-Kapitolu II, l-Artikolu 5 tal-imsemmija direttiva, intitolat "Atti soġġetti għal restrizzjoni" jipprovdi:

"L-awtur ta' database, dwar dak li għandu x'jaqsam mal-forma espressiva tad-database li tista' tkun protetta bid-dritt ta' l-awtur, għandu jkollu d-dritt esklussiv li jagħmel jew li jawtorizza:

- a) riproduzzjoni kollha jew parti minnha, temporanja jew permanenti, b'kull mezz u f'kull forma;
- b) traduzzjoni, adattament, arrangament u tibdiliet oħra;
- (c) kull xorta ta' distribuzzjoni lill-pubbliku tad-database jew ta' kopji tagħha. [...]
- d) kull komunikazzjoni, wirja jew eżekuzzjoni għall-pubbliku;
- e) kull riproduzzjoni, distribuzzjoni, komunikazzjoni, wirja jew eżekuzzjoni għall-pubbliku tar-rizultati ta' l-atti msemmija f'(b)."

- 7 Taħt l-istess Kapitolu II, l-Artikolu 6 tal-istess direttiva, intitolat “Eċċezzjonijiet għal atti soġġetti għal restrizzjoni”, jipprovdi fil-paragrafu 1 tiegħu:

“Min juża b’mod legittimu database jew kopja tagħha jista’ jezegwixxi l-atti kollha msemmija fl-Artikolu 5 li huwa jkun jehtieg għall-finijiet ta’ aċċess għall-kontenut tad-databases u l-użu normali tal-kontenut mingħajr l-awtorizzazzjoni ta’ l-awtur tad-database. Fejn min juża b’mod legittimu jkun awtorizzat li juża parti biss tad-database, din id-dispożizzjoni tapplika biss għal dik il-parti.”

- 8 Taħt il-Kapitolu III tad-Direttiva 96/9, intitolat “Dritt sui generis”, hemm inkluż l-Artikolu 7, intitolat “Għan tal-protezzjoni”, li jipprovdi fil-paragrafi 1 u 5 tiegħu:

“1. Stati Membri għandhom jipprovdu għal dritt għal min jagħmel database li juri li jkun sar investiment sostanzjali kwalitattiv u/jew kwantitattiv fil-kisba, verifika jew prezentazzjoni tal-kontenut biex ma tiġalliex li ssir estrazzjoni u/jew użu mill-ġdid tiegħu kollu jew parti sostanzjali minn, valutat b’mod kwalitattiv u/jew kwantitattiv, tal-kontenut ta’ dik id- database.

[...]

5. L-estrazzjoni u/jew l-użu mill-ġdid ta’ sikwit u sistematika ta’ partijiet żgħar tal-kontenut tad-database li jgħibu magħhom atti kuntrarji għall-użu normali ta’ dik id-database jew li jagħmlu ħsara irragonevoli lill-interessi legittimi ta’ min ikun għamel id-database m’għandhomx jithallew isiru.”

- 9 Taħt dan l-istess Kapitolu III hemm inkluż l-Artikolu 8 tal-imsemmija direttiva, intitolat “Drittijiet u obligazzjonijiet ta’ min jagħmel użu legittimu”, li jipprovdi:

“1. Min jagħmel database li tkun disponibbli għall-pubbliku b’kull mod jista’ ma jithalliex li jzomm lil min ikun qed jagħmel użu legittimu tad-database milli jagħmel estrazzjoni jew użu mill-ġdid ta’ partijiet żgħar tal-kontenut tagħha, valutati b’mod kwalitattiv u/jew kwantitattiv, ikun x’ikun il-fini. Meta min jagħmel użu legittimu jkun awtorizzat li jagħmel estrazzjoni u/jew użu mill-ġdid ta’ parti biss tad-database, dan il-paragrafu għandu japplika biss għal dik il-parti.

2. Min jagħmel użu legittimu ta’ database li tkun disponibbli għall-pubbliku b’kull mod ma jistax jagħmel atti kuntrarji għall-użu normali tad-database jew li jagħmlu ħsara irragonevoli lill-interessi legittimi ta’ min ikun għamel id-database.

3. Min jagħmel użu legittimu ta’ database li tkun disponibbli għall-pubbliku b’kull mod ma jistax jagħmel ħsara lit-titolari tad-dritt ta’ l-awtur jew dritt relatat fir-rigward tax-xogħlijiet jew suġġetti li jkunu jinsabu fid-database.”

- 10 Taħt il-Kapitolu IV tad-Direttiva 96/9, intitolat “Dispożizzjonijiet komuni”, l-Artikolu 15, intitolat “Dispożizzjonijiet obligatorji”, jiddikjara:

“Kull dispożizzjoni kuntrattwali kuntrarja għall-Artikoli 6(1) u 8 hija nulla u bla effett.”

Id-dritt Olandiż

- 11 Id-Direttiva 96/9 giet trasposta fid-dritt Olandiż mil-liġi dwar l-adattament tal-legiżlazzjoni Olandiża għad-Direttiva 96/9/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tal-11 ta’ Marzu 1996, dwar il-protezzjoni legali ta’ databases (Wet houdende aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan richtlijn 96/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken), tat-8 ta’ Lulju 1999 (Stb. 1999, p. 303; iktar ’il quddiem il-“liġi dwar id-databases”).

12 Il-liġi dwar id-drittijiet tal-awtur (Auteurswet, iktar 'il quddiem l-“Aw”) tipprovdi, fl-Artikolu 1 tagħha:

“Id-dritt tal-awtur huwa dritt esklużiv tal-awtur ta’ xogħol letterarju, xjentifiku jew artistiku jew tas-suċċessur legali tiegħu, li jippubblika jew jirriproduċi dak ix-xogħol, sugġett għal-limitazzjonijiet previsti mil-liġi.”

13 L-Artikolu 10 tal-Aw jipprovdi:

“1. Għall-finijiet ta’ din il-liġi xogħol letterarju, xjentifiku jew artistiku jfisser:

1. il-kotba, fuljetti, ġurnali, perjodiċi u kull materjal miktub ieħor;

[...]

3. Il-ġabriet ta’ xogħlijiet, ta’ data jew ta’ elementi oħra indipendenti, ipprezentati b’mod sistematiku jew metodiku u individwalment aċċessibbli b’mezzi elettronici jew b’xi mod ieħor, huma, bla ħsara għal drittijiet oħra fuq il-ġabriet u bla ħsara għad-dritt tal-awtur u għal drittijiet oħra fuq ix-xogħlijiet, id-data jew elementi oħra inklużi fil-ġabra, protetti bħala xogħlijiet indipendenti.

[...]”

14 Skont l-Artikolu 24a tal-Aw:

“1. Ma hijiex ikkunsidrata bħala ksur tad-dritt tal-awtur għal ġabra fis-sens tal-Artikolu 10(3) ir-riproduzzjoni mwettqa mill-utent legittimu tal-ġabra li tkun neċessarja sabiex jinkiseb l-aċċess għall-ġabra tad-data u sabiex isir użu normali minnu.

[...]

3. Ma tistax issir deroga bi ftehim mill-paragrafi 1 u 2 għad-detriment tal-utent legittimu.”

Il-kawża prinċipali u d-domanda preliminari

15 PR Aviation topera sit tal-internet li fuqu l-konsumaturi jistgħu jagħmlu tfittxijiet fid-data tat-titjiriet tal-kumpanniji tal-ajru bi prezz baxx, iqabblu l-prezzijiet u, permezz tal-ħlas ta’ kummissjoni, jirrizervaw titjira. Din takkwista d-data neċessarja sabiex tirrispondi għal tfittxija individwali, b’mod awtomatiku, b’mod partikolari minn ġabra ta’ data annessa mas-sit tal-internet ta’ Ryanair, li hija aċċessibbli wkoll għall-konsumaturi.

16 L-aċċess għall-imsemmi sit tal-internet jippreżumi li min jaċċessa dan is-sit jaċċetta l-applikazzjoni tal-kundizzjonijiet ġenerali ta’ Ryanair billi jimmarka kaxxa għal dan il-għan. Fid-data tal-fatti fil-kawża prinċipali, dawn il-kundizzjonijiet kienu jinkludu l-klawżoli li ġejjin:

“2. Distribuzzjoni esklużiva. Dan is-sit tal-internet u ċ-ċentri tas-sejħiet ta’ Ryanair huma distributuri esklużivi tas-servizzi Ryanair. Ryanair.com huwa l-uniku sit tal-internet li huwa awtorizzat ibiegh titjiriet Ryanair. Ryanair ma tawtorizzax siti oħra sabiex ibieghu t-titjiriet tagħha, kemm jekk għal rizervazzjonijiet ta’ titjiriet waħidhom kif ukoll għal rizervazzjonijiet safar fil-forma ta’ pakkett. [...]

3. Użu awtorizzat. Tista’ tuża dan is-sit tal-internet unikament għas-segwentni finijiet privati u mhux kummerċjali: (i) tikkonsulta dan is-sit tal-internet; (ii) tagħmel rizervazzjonijiet; (iii) taċċessa/tbiddel ir-rizervazzjonijiet; (iv) taċċessa informazzjoni dwar il-wasla/tluq; (v) tirreġistra elektronikament; (vi) taċċessa siti tal-internet oħrajn permezz ta’ ħolqiet f’dan is-sit tal-internet; (vii) tuża dispozittivi oħrajn li jistgħu jinstabu f’dan is-sit tal-internet.

L-użu tas-sistemi awtomatiċi jew loġistiċi għall-elevazzjoni tad-data f'dan is-sit tal-internet jew fis-sit tal-internet www.bookryanair.com għal finijiet kummerċjali huwa pprojbit (l-elevazzjoni tad-data mill-iskrin) ('screen scraping') huwa pprojbit, sakemm xi terz ma jkunx ikkonkluda direttament ma' Ryanair ftehim ta' liċenzja bil-miktub, li fih jingħata aċċess għall-parti kkonċernata, unikament għall-finijiet ta' tqabbil tal-prezzijiet, għal informazzjoni ta' Ryanair dwar il-prezzijiet, it-titjiriet u l-hinijiet."

- 17 Filwaqt li invokat id-Direttiva 96/9, il-liġi dwar id-databases kif ukoll l-Aw, Ryanair sostniet li PR Aviation kisret id-drittijiet tagħha relattivi għall-gabra tagħha ta' data u li hija kienet aġixxiet b'mod li jmur kontra l-kundizzjonijiet ġenerali tal-użu tas-sit tal-internet tagħha, minkejja li kienu ġew aċċettati minn din l-aħhar kumpannija. Hija talbet li PR Aviation tiġi kkundannata li tiddeżisti minn kull ksur tad-drittijiet tagħha, taht piena ta' pagamenti ta' penali, kif ukoll li thallasha kumpens.
- 18 Permezz ta' sentenza tat-28 ta' Lulju 2010, ir-Rechtbank Utrecht (qorti ta' Utrecht) ċaħdet it-talba ta' Ryanair sa fejn din tal-aħhar kienet ibbażat fuq ksur tad-Direttiva 96/9 u tal-liġi dwar id-databases. Għall-kuntrarju, dik il-qorti laqgħet din it-talba sa fejn kienet ibbażata fuq l-Aw u ordnat lil PR Aviation tiddeżisti minn kull ksur tad-drittijiet tal-awtur ta' Ryanair fuq id-data tagħha tat-tijiriet u kkundannatha tikkumpensa lil din tal-aħhar għad-dannu subit.
- 19 PR Aviation appellat minn din is-sentenza. Ryanair ipprezentat appell incidentali maħsub sabiex jikkontesta l-evalwazzjoni tar-Rechtbank Utrecht li hija ma setgħetx tibbenefika mill-protezzjoni prevista mid-Direttiva 96/9 u l-liġi dwar id-databases.
- 20 Permezz ta' sentenza tat-13 ta' Marzu 2012, il-Gerechthof te Amsterdam (qorti tal-appell ta' Amsterdam) annullat ir-regolament tar-Rechtbank Utrecht u ċaħdet l-appell incidentali ta' Ryanair.
- 21 Essenzjalment, hija ddecidiet, fir-rigward tad-dritt tal-awtur, li, anki jekk jiġi preżunt li l-informazzjoni numerika ppubblikata minn Ryanair kellha taqa' taht il-protezzjoni tal-kitbiet ("geschriftenbescherming"), fis-sens tal-punt 1 tal-Artikolu 10(1) tal-Aw, PR Aviation ma kinitx kisret id-drittijiet ta' Ryanair peress li l-aġir tagħha kien jikkorrispondi għal użu normali, fis-sens tal-Artikolu 24a(1) tal-Aw, u, għaldaqstant, leġittimu tas-sit tal-internet ta' Ryanair. Hija żżid li l-projbizzjoni, inkluża fil-kundizzjonijiet ġenerali ta' Ryanair, tal-użu tas-sit tal-internet tagħha għal finijiet kummerċjali ma kinitx ta' natura li xxejjen il-konklużjoni preċedenti, fid-dawl, b'mod partikolari, tal-Artikolu 24a(3) tal-Aw, li jikkorrispondi mal-Artikolu 15 tad-Direttiva 96/9.
- 22 Fir-rigward tad-dritt *sui generis*, il-Gerechthof te Amsterdam ikkunsidrat li Ryanair ma kinitx stabbiliet l-eżistenza ta' "investment sostanzjali" fil-ħolqien tal-gabra tagħha tad-data, fis-sens tad-direttiva 96/9 u tal-liġi dwar id-databases.
- 23 Ryanair appellat mis-sentenza tal-Gerechthof te Amsterdam quddiem il-Hoge Raad der Nederlanden (Qorti Superjuri tal-Pajjiżi l-Baxxi). Insostenn tal-appell tagħha, hija tinvoka aggravju wiehed li jinkludi żewġ partijiet.
- 24 Fil-kuntest tal-ewwel parti ta' dan l-aggravju, Ryanair tikkritika l-evalwazzjoni tal-qorti tal-appell li hija ma tistax tibbenefika mill-protezzjoni tal-kitbiet, fis-sens tal-punt 1 tal-Artikolu 10(1) tal-Aw.
- 25 F'dan ir-rigward, il-qorti tar-rinviju tikkunsidra, madankollu, li l-ebda kriterju ieħor ħlief dak tal-orijinalità ma jista' jintuża għall-finijiet tal-protezzjoni mid-dritt tal-awtur. Filwaqt li enfasizzat li mis-sentenza tal-Gerechthof te Amsterdam jirriżulta li l-gabra tad-data ta' Ryanair ma tissodisfax dan il-kriterju, hija kkonkludiet li din il-parti tal-aggravju invokat minn Ryanair ma jistax iwassal għall-kassazzjoni ta' din is-sentenza.

- 26 Fil-kuntest tat-tieni parti tal-aggravju, invokata b'mod sussidjarju, Ryanair issostni, essenzjalment, li kien b'mod żbaljat li l-Gerechthof te Amsterdam ikkunsidrat li l-fatt li PR Aviation kienet marret kontra l-interdizzjoni kuntrattwali imposta fuqha sabiex ma televax data mid-database ta' Ryanair għal finijiet kummerċjali mingħajr ma tkun ikkonkludiet ftehim ta' liċenzja bil-miktub ma' din l-aħħar imsemmija kumpannija ma kienx jikkostitwixxi nuqqas min-naħa tagħha.
- 27 F'dan ir-rigward, il-qorti tar-rinviju tistaqsi jekk il-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 96/9 ikoprix databases li la huma protetti, skont il-Kapitolu II ta' din id-direttiva, mid-dritt tal-awtur u lanqas, skont il-Kapitolu III tal-imsemmija direttiva, mid-dritt *sui generis*, u jekk għaldaqstant, il-limitazzjonijiet għal-libertà kuntrattwali li jirriżultaw mill-Artikoli 6(1), (8) u (15) tal-istess direttiva japplikawx ukoll għal tali databases.
- 28 F'dawn iċ-ċirkustanzi, il-Hoge Raad der Nederlanden iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja din id-domanda preliminari:

“L-effett tad-[96/9] jestendi ruħu anki għall-online databases li ma humiex protetti, abbażi tal-Kapitolu II [ta' din id-]Direttiva, bid-drittijiet tal-awtur, u li lanqas ma huma protetti, abbażi tal-Kapitolu III [tal-imsemmija direttiva], minn dritt *sui generis*, u dan fis-sens li l-libertà li wiehed jagħmel użu minn tali databases ma tistax, b'applikazzjoni (analogha jew le) tal-Artikoli 6(1) u 8, [moqrija] flimkien mal-Artikolu 15 [tad-Direttiva 96/9], tiġi limitata kuntrattwalment?”

Fuq id-domanda preliminari

- 29 Permezz tad-domanda tagħha, li hija bbażata fuq il-premessa li l-ġabra tad-data ta' Ryanair inkwistjoni fil-kawża prinċipali tikkostitwixxi database fis-sens tal-Artikolu 1(2) tad-Direttiva 96/9, li ma hijiex madankollu protetta la mid-dritt tal-awtur, skont il-Kapitolu II ta' din id-Direttiva, u lanqas mid-dritt *sui generis* skont il-Kapitolu III tal-imsemmija direttiva, fatt li għandu jiġi vverifikat mill-qorti tar-rinviju, din tal-aħħar tistaqsi, essenzjalment, jekk id-Direttiva 96/9 għandhiex tiġi interpretata fis-sens li, fid-dawl tal-applikazzjoni magħquda tal-Artikoli 6(1), 8 u 15 ta' din id-direttiva, il-libertà tal-użu ta' tali databases ma tistax tiġi limitata b'mod kuntrattwali.
- 30 Preliminarjament, jeħtieġ li jtfakkar li, b'mod konformi ma' ġurisprudenza stabbilita, direttiva ma tistax, fiha nfisha, tohloq obbligi fil-konfront ta' individwu u għaldaqstant ma tistax tiġi invokata bhala tali kontra tiegħu (ara, b'mod partikolari, is-sentenzi Faccini Dori, C-91/92, EU:C:1994:292, punt 20; Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, punt 46, u Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, punt 37).
- 31 Hija ġurisprudenza stabbilita wkoll li, meta japplikaw id-dritt intern, il-qrati nazzjonali huma obbligati li jinterpretawh, sa fejn huwa possibbli, fid-dawl tat-test u tal-għan tad-direttiva inkwistjoni (ara, b'mod partikolari, is-sentenzi Pfeiffer *et*, C-397/01 sa C-403/01, EU:C:2004:584, punt 114; Küçükdeveci, EU:C:2010:21, punt 48, kif ukoll Dominguez, EU:C:2012:33, punt 24).
- 32 Ladarba saru dawn il-precizjonijiet preliminari, jeħtieġ li jiġi rrilevat li, taħt il-Kapitolu I tad-Direttiva 96/9, l-Artikolu 1(2), jiddefinixxi l-kunċett ta' “databases”.
- 33 Għalkemm, kif tirrileva PR Aviation, l-imsemmija dispożizzjoni tagħti lill-kunċett ta' “databases” portata wiesgħa, hielsa minn kunsiderazzjonijiet ta' natura formali, teknika jew materjali (ara, f'dan is-sens, is-sentenza Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, punti 20 sa 32), xorta jibqa' l-fatt li d-definizzjoni inkluża fl-Artikolu 1(2) tad-Direttiva 96/9 imsemmija dispożizzjoni hija intiża, skont il-kliem stess ta' din tal-aħħar, “[g]ħall-finijiet ta' din id-Direttiva”.
- 34 Issa, skont l-Artikolu 1(1) tad-Direttiva 96/9, din tal-aħħar għandha bhala l-għan tagħha il-“protezzjoni legali ta' databases ta' kull xorta”. Din id-direttiva tistabbilixxi, f'dan ir-rigward, żewġ forom ta' protezzjoni legali ta' tali databases. L-ewwel forma, irregolata mill-Artikoli 3 sa 6 tal-imsemmija

direttiva li tinsab fil-Kapitolu II ta' din tal-aħħar, tikkonsisti fil-protezzjoni bid-dritt tal-awtur u hija applikabbli, skont l-Artikolu 3(1) tal-istess direttiva, għad-databases li, minhabba l-għażla jew l-arrangament tal-kontenut tagħhom, jikkostitwixxu kreazzjoni intellettuali tal-awtur tagħhom. It-tieni forma, irregolata mill-Artikoli 7 sa 11 tad-Direttiva 96/9 li tinsab fil-Kapitolu III ta' din tal-aħħar, tikkonsisti fil-protezzjoni permezz ta' dritt *sui generis* u hija applikabbli, skont l-Artikolu 7(1) tal-istess direttiva għal databases, li l-kisba, l-verifika jew il-preżentazzjoni tal-kontenut tagħhom jixhdu investiment sostanzjali mill-perspettiva kwalitattiva jew kwantitattiva. Dawn iż-żewġ forom ta' protezzjoni legali huwa suġġetti għad-dispożizzjonijiet komuni, fl-Artikoli 12 sa 16 tal-imsemmija direttiva li jinsabu taht il-Kapitolu IV ta' din tal-aħħar.

- 35 Għaldaqstant, iċ-ċirkustanza li database tissodisfa l-elementi tad-definizzjoni inkluża fl-Artikolu 1(2) tad-Direttiva 96/9, ma tippermettix, għall-kuntrarju ta' dak li ssostni PR Aviation, li jiġi kkunsidrat li din taqa' taht l-applikazzjoni tad-dispożizzjonijiet ta' din id-direttiva li tirregola d-dritt tal-awtur u/jew id-dritt *sui generis*, jekk din la tkun tissodisfa l-kundizzjoni ta' applikazzjoni tal-protezzjoni mid-dritt tal-awtur stabbilita fl-Artikolu 3(1) tal-imsemmija direttiva u lanqas il-kundizzjoni tal-applikazzjoni tal-protezzjoni mid-dritt *sui generis* prevista fl-Artikolu 7(1) ta' din l-istess direttiva.
- 36 Fir-rigward tad-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 96/9 msemija speċifikament mill-qorti tar-rinviju fid-domanda tagħha, jehtieg li jiżdied li l-Artikolu 6(1) ta' din id-direttiva, li jawtorizza taht ċerti kundizzjonijiet, lill-utent legittimu ta' database li jwettaq, mingħajr l-awtorizzazzjoni tal-awtur ta' din id-database, l-atti previsti fl-Artikolu 5 tal-imsemmija direttiva, jaqa', bħal dan l-aħħar imsemmi artikolu, taht il-kapitolu ta' din tal-aħħar iddedikat għad-dritt tal-awtur u ma huwiex, għaldaqstant, applikabbli għad-databases mhux protetti minn dan id-dritt.
- 37 L-Artikolu 8 tad-Direttiva 96/9, li jiddikjara, b'mod partikolari, id-drittijiet tal-utent legittimu ta' database, jinsab fil-kapitolu ta' din id-direttiva ddedikat għad-dritt *sui generis* u ma huwiex, għaldaqstant, applikabbli għad-databases mhux protetti minn dan id-dritt.
- 38 Fir-rigward tal-Artikolu 15 tad-Direttiva 96/9, li jstabbilixxi n-natura imperattiva ta' ċerti dispożizzjonijiet ta' din id-direttiva billi tiddikjara nulla u bla effett kull dispożizzjoni kuntrattwali li tmur kontra dawn tal-aħħar, dan ikopri biss esplicitament l-Artikolu 6(1) u 8 tal-imsemmija direttiva.
- 39 Għalhekk jirriżulta mill-għan u l-istruttura tad-Direttiva 96/9 li l-Artikoli 6(1), 8 u 15 ta' din id-direttiva, li jstabbilixxu drittijiet li huma ta' natura imperattiva favur utenti legittimi ta' database, ma humiex applikabbli għal database li la hija protetta mid-dritt tal-awtur u lanqas mid-dritt *sui generis* skont l-imsemmija direttiva, b'tali mod li din tal-aħħar ma tostakolax l-adozzjoni ta' klawżoli kuntrattwali li jkollhom bħala s-suġġett tagħhom il-kundizzjonijiet tal-użu ta' tali databases.
- 40 Din l-analiżi hija kkorroborata mill-istruttura ġenerali tad-Direttiva 96/9. Kif enfasizzaw Ryanair u l-Kummissjoni Ewropea, din id-direttiva hija bbażata fuq bilanċ bejn, minn naħa, id-drittijiet tal-persuna li tohloq database u, min-naħa l-oħra, id-drittijiet tal-utenti legittimi ta' tali database, jiġifieri terzi awtorizzati minn din il-persuna sabiex jużaw l-imsemmija bażi. F'dan il-kuntest, l-applikazzjoni tal-Artikoli 6(1), 8 u 15 tad-Direttiva 96/9, li jikkonferixxu drittijiet lil dawn l-utenti legittimi u, fl-istess ħin, jillimitaw dawk tal-persuna li tkun ħolqot id-database, tista' tiġi imposta biss fil-preżenza ta' database li fuqha l-persuna li tohloqha jkollha drittijiet skont, jew id-dritt tal-awtur sancit fl-Artikolu 5 ta' din id-direttiva, jew id-dritt *sui generis* sancit fl-Artikolu 7 tal-imsemmija direttiva. Għall-kuntrarju, din hija irrilevanti fir-rigward ta' database li fuqha l-persuna li tohloqha ma jkollha, skont id-Direttiva 96/9 l-ebda mid-drittijiet imsemmija iktar 'il fuq.
- 41 B'mod kuntrarju għal dan li tallega PR Aviation, din l-interpretazzjoni tad-Direttiva 96/9 ma hijiex ta' natura li tnaqqas l-interess li tiġi invokata l-protezzjoni legali stabbilita bl-imsemmija direttiva sa fejn il-persuna li tkun ħolqot database protetta minn din l-istess direttiva ma tgawdix, b'differenza mill-persuna li tkun ħolqot database mhux protetta minn din tal-aħħar, mil-libertà kuntrattwali li tillimita d-drittijiet tal-utenti tad-database tagħha.

- 42 Fil-fatt, tali argument jinjora l-interess legali u ekonomiku li jirrappreżenta, għall-persuna li tkun investiet fil-ħolqien ta' database, is-sistema ta' protezzjoni awtomatika, armonizzata fl-Istati Membri, li hija marbuta mad-dritt esklużiv, abbażi tad-dritt tal-awtur, li tirriżerva l-atti differenti msemmija fl-Artikolu 5 tad-Direttiva 96/9, kif ukoll mad-dritt li tipprekludi, abbażi tad-dritt *sui generis*, l-atti previsti fl-Artikoli 7(1) u (5), u 8(2) ta' din id-direttiva. Kif enfasizzat il-Kummissjoni waqt is-seduta, il-benefiċċju ta' din il-protezzjoni ma tippreżumi t-twettiq tal-ebda formalità amministrattiva u ma tirrikjedi l-ebda ftehim kuntrattwali preliminari.
- 43 Madankollu, jekk il-persuna li tkun ħolqot id-database protetta mid-Direttiva 96/9 tiddeciedi li tawtorizza l-użu tad-database tagħha jew ta' kopja ta' din tal-aħħar, huwa possibbli, kif tikkonferma l-premessa 34 ta' din id-direttiva, li tillimita dan l-użu permezz ta' ftehim konkluz mal-utent legittimu, li jippreċiża, fl-osservanza tad-dispożizzjonijiet tal-imsemmija direttiva, il-“finijiet u [...]il-mod” kif għandha tintuża l-imsemmija database jew il-kopja tagħha.
- 44 Fir-rigward, għall-kuntrarju, ta' database li ma hijiex applikabbli għaliha d-Direttiva 96/9, il-persuna li tkun ħolqitha ma tibbenfikax mis-sistema ta' protezzjoni legali stabbilita minn din id-direttiva, sal-punt li tista' titlob il-protezzjoni tad-database tagħha biss abbażi tad-dritt nazzjonali applikabbli.
- 45 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti kollha, jeħtieġ li tingħata risposta għad-domanda li d-Direttiva 96/9 għandha tiġi interpretata fis-sens li din ma hijiex applikabbli għal database li la hija protetta mid-dritt tal-awtur u lanqas mid-dritt *sui generis* skont din id-direttiva, sal-punt li l-Artikoli 6(1), 8 u 15 tal-imsemmija direttiva ma jostakolawx lil din il-persuna li tkun ħolqot tali database milli tistabbilixxi limitazzjonijiet kuntrattwali fuq l-użu ta' din tal-aħħar minn terzi, bla ħsara għad-dritt nazzjonali applikabbli.

Fuq l-ispejjeż

- 46 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tiddeciedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jiġihallu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (It-Tieni Awla) taqta' u tiddeciedi:

Id-Direttiva 96/9/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, tal-11 ta' Marzu 1996, dwar il-protezzjoni legali ta' databases, għandha tiġi interpretata fis-sens li din ma hijiex applikabbli għal database li la hija protetta mid-dritt tal-awtur u lanqas mid-dritt *sui generis* skont din id-direttiva, sal-punt li l-Artikoli 6(1), 8 u 15 tal-imsemmija direttiva ma jostakolawx lil din il-persuna li tkun ħolqot tali database milli tistabbilixxi limitazzjonijiet kuntrattwali fuq l-użu ta' din tal-aħħar minn terzi, bla ħsara għad-dritt nazzjonali applikabbli.

Firem